

Сніцаренко П. М.,

доктор технічних наук, професор,
провідний науковий співробітник
Центру воєнно-стратегічних
досліджень,
Національний університет оборони
України
(м. Київ, Україна)

Саричев Ю. О.,

кандидат технічних наук, старший
науковий співробітник, провідний
науковий співробітник Центру
воєнно-стратегічних досліджень,
Національний університет оборони
України
(м. Київ, Україна)

Мазуренко І. М.,

доктор філософії, начальник науково-
дослідного відділу Центру воєнно-
стратегічних досліджень,
Національний університет оборони
України
(м. Київ, Україна)

Зубков В. П.,

старший науковий співробітник
Центру воєнно-стратегічних
досліджень,
Національний університет оборони
України
(м. Київ, Україна)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В СИЛАХ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Актуальність. Забезпечення інформаційної безпеки України, у відповідності до вимог Конституції України [1], є найважливішою функцією держави. Первинний огляд джерел [2 – 6] свідчить, що функція забезпечення інформаційної безпеки держави в силах оборони реалізовується за багатьма напрямками, одним з яких є саме нормативно-правове регулювання цього процесу. В той же час, порівняльний аналіз цих джерел вказує на наявність

нігілізму у питанні нормативно-правового регулювання. Існуючі законодавчі та інші нормативно-правові акти не завжди мають правонаступності, наявні терміни та визначення часто-густо суперечать одне одному. Такий стан не дозволяє з системних позицій формувати та у повному обсязі реалізовувати єдину державну інформаційну політику України, в тому числі і у силах оборони, що породжує проблему, пов'язану з відсутністю ефективного забезпечення інформаційної безпеки держави, зокрема в силах оборони. Тому ця проблема потребує свого термінового вирішення.

Метою публікації є визначення проблемних питань та надання пропозицій щодо нормативно-правового регулювання забезпечення інформаційної безпеки України, зокрема в силах оборони.

Основна частина. Як вже зазначено, ряд термінів та словосполучень, що зустрічаються в чинних законодавчих актах України, є такими, що потребують уточнення або окремого визначення в інтересах удосконалення теоретичних основ забезпечення інформаційної безпеки держави, зокрема у силах оборони, а також задля кращих практик. Без усунення цього законодавчого недоліку неможливо коректно формувати будь-які підзаконні відомчі нормативні документи стосовно інформаційної сфери діяльності.

Тому, керуючись цим висновком, пропонуються рекомендації щодо удосконалення нормативно-правових актів України в інтересах забезпечення інформаційної безпеки держави у силах оборони. Зокрема, покажемо це на прикладі доцільності удосконалення Закону України “Про інформацію”, хоча, за великим рахунком, до цього списку слід віднести і інші нормативно-правові акти інформаційної сфери України.

В Законі України “Про інформацію” (стаття 1, пункт 1) значиться: **інформація** – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збереженні на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Рекомендується викласти в редакції: **інформація** – значення (сутність, змістовність) даних, знання або висновки, отримані на їх основі.

Обґрунтування рекомендації: щоб стати інформацією, дані мають бути [7]:

- а) достовірними, тобто вірно зображувати об'єкти опису;
- б) релевантними, тобто необхідними споживачу для задоволення його інформаційної потреби;
- в) отриманими своєчасно відповідно до інформаційної потреби;
- г) поданими у формі, яка зручна для сприйняття споживачем.

Зазначене, зокрема, вказує на те, що власне інформація має ситуативний характер, що залежить від потреби та часу її застосування споживачем.

В статті 1 окремими пунктами доцільно ввести поняття:

дані – будь-які відомості, описані факти або показники, що подаються в умовній формі, зручній для обробки, інтерпретації, пересилання людиною чи технічними засобами, як основа для певних уявлень, висновків, рішень (формування інформації);

відомості – зафіксовані у будь-якій формі певні факти про кого-, що-небудь;

факт – реальна (дійсна) подія, явище, випадок;

Обґрунтування рекомендації: необхідність розділення понять “інформація” та “дані”, “відомості”, “факти” в інформаційному законодавстві України.

А також доцільно ввести інші споріднені поняття:

інформаційний простір – середовище, в якому відбуваються інформаційні процеси та інформаційні відносини щодо створення, обробки, комунікації (прийому, передачі), охорони, захисту та знищення інформаційних ресурсів;

інформаційна сфера – середовище та умови діяльності, пов’язані зі створенням, обробкою, комунікацією (прийомом, передачею), охороною, захистом та знищенням інформації (інформаційних ресурсів);

інформаційний ресурс - знання, як сукупність відомостей, даних та інформації, що зафіксовані (збережені) у пам’яті людини, в знакових системах на матеріальних носіях або в електронній формі (виді), відмінною і невід’ємною характеристикою яких є їх прагматична цінність, що визначається практичними потребами в інтересах вирішення певних завдань;

інформаційні відносини – зв’язки (стосунки) між суб’єктами практичної діяльності, що виникають у процесі взаємозалежного користування інформаційними ресурсами;

інформаційний продукт – інформація або дані (відомості), які підготовлені у визначеній формі і призначені для задоволення потреб користувачів (споживачів);

інформаційна продукція – сукупність інформаційних продуктів.

Обґрунтування рекомендації: це родові поняття, які забезпечують розуміння взаємозв’язку об’єктів і сутностей інформаційної сфери.

В статті 3 ввести поняття:

державна інформаційна політика України – складова державної політики як сукупність цілей, завдань і практичних заходів (механізмів, методів та засобів), спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки України у різних галузях життєдіяльності.

Обґрунтування рекомендації: ввести в інформаційне законодавство України із-за відсутності такого визначення (положення) для забезпечення відповідності статті 17 Конституції України.

В статтю 10 за змістом внести вид інформації “**інформація воєнна**”. У зв’язку із цим ввести нову статтю 20 в редакції:

Стаття 20. Інформація воєнна

1. **Інформація воєнна** – зміст, значення (сутність) даних воєнного характеру у визначеній формі подання, що використовуються в практичній роботі органами військового управління при управлінні військами та зброєю, а також органами воєнно-політичного керівництва держави при вирішенні питань оборони.

2. Джерелами інформації воєнної можуть бути органи військового управління, сили та засоби усіх видів розвідки, органи управління взаємодіючих військ (сил), перебіжчики, полонені, захоплені у противника бойові документи і зразки озброєння та військової техніки, місцеві жителі, а також спеціальна література, різні довідники, описи, топокарти тощо.

3. Правовий режим інформації воєнної визначається законодавством України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Обґрунтування рекомендації: ввести в інформаційне законодавство України поняття специфічного та принципово важливого для держави виду інформації.

Висновки.

1. Забезпечення інформаційної безпеки держави як норма Конституції України, є координуваним комплексним процесом недопущення збитковості в інформаційному просторі держави і полягає в реалізації запобіжних заходів проти нанесення шкоди із-за основних актуальних загроз інформаційній безпеці України.

Відсутність єдиного концептуального підходу до розуміння інформаційної безпеки держави породжує науково-практичну проблему, яка заважає раціональній організації та реалізації інформаційних процесів у системі забезпечення інформаційної безпеки держави, зокрема у силах оборони.

2. Удосконалення інформаційного законодавства України, як основи усіх процесів щодо виконання конституційного положення стосовно інформаційної безпеки держави, призведе до покращення стану формування державної інформаційної політики України, в тому числі у силах оборони.

3. Частина дефініцій, пов'язаних із забезпеченням інформаційної безпеки держави, які вживаються в науковій літературі, мають змістову суперечливість або однобічно відображають його сутність.

4. Вирішення зазначених проблемних питань є підставою як для якісного формування державної інформаційної політики України, в тому числі у воєнній сфері, так і для подальшого розвитку всієї системи забезпечення інформаційної безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята ВР України 28.06.1996 р.

2. Закон України “Про інформацію” в редакції від 13.01.2011 р. № 2938-VI // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

3. Закон України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки” від 09.01.2007 р. № 537-V // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

4. Закон України “Про основні засади забезпечення кібербезпеки України” від 05.10.2017 р. № 2163-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

5. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 Про рішення РНБО України від 14 вересня 2020 року “Про Стратегію національної безпеки України” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Стратегія інформаційної безпеки: Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021 Про рішення РНБО України від 15 жовтня 2021

року “Про Стратегію інформаційної безпеки” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// president.gov.ua](http://president.gov.ua).

7. Інформаційна безпека України у війсьній сфері: засадничі елементи становлення теоретичних основ її забезпечення: монографія / Кол. авторів, за заг. ред. П.М. Сніцаренка. – К.: НУОУ, 2025. – 300 с.